

Commissie voor de
milieueffectrapportage

Windpark Wieringermeer

Voorlopig toetsingsadvies over het milieueffectrapport

26 september 2014 / rapportnummer 2850-44

1. Oordeel over het milieueffectrapport (MER)

Windkracht Wieringermeer¹ wil in de Wieringermeer een windpark realiseren. Dit windpark van 300 à 400 MW zal, afhankelijk van de te kiezen variant, bestaan uit 78 tot 106 windturbines. Ze komen deels in de plaats van bestaande turbines. Om de turbines ruimtelijk mogelijk te maken moeten de Ministers van Economische Zaken en van Infrastructuur en Milieu een Rijksinpassingsplan vaststellen. Verder is ook een omgevingsvergunning van de gemeente Hollandse Kroon nodig. Ter onderbouwing van het besluit over beide is een MER opgesteld. In dit advies spreekt de Commissie voor de milieueffectrapportage (hierna 'de Commissie')² zich uit over de juistheid en de volledigheid van het MER.

De Commissie heeft het voorontwerp Rijksinpassingsplan ontvangen. Het ontwerpplan en ontwerpvergunning(en) zijn nog niet beschikbaar. De Commissie heeft daardoor niet kunnen controleren of de ontwerpbesluiten een voornemen mogelijk maken waarvan de gevolgen blijven binnen het bereik dat in het MER is beschreven.

De Commissie vindt het MER goed leesbaar en toegankelijk. Zo vindt de Commissie figuur 15.5 in het MER bijzonder informatief. De kaart geeft in één overzicht alle milieuknelpunten goed weer. Het MER maakt echter niet duidelijk of er voor dit windpark een harde doelstelling geldt³ en wat daarbij de overwegingen zijn.⁴ In dit advies is zij ervan uitgegaan dat er geen harde doelstelling geldt en dat het alternatief met de grootste milieueffecten bepalend is voor de haalbaarheid van het inpassingsplan en daarmee de bovengrens vormt van dat waarvoor in het ontwerpplan toestemming wordt verleend.

Oordeel

De Commissie signaleert bij de toetsing van het MER een tekortkoming. Zij acht het opheffen ervan essentieel voor het volwaardig meewegen van het milieubelang bij een besluit over het Rijksinpassingsplan en de omgevingsvergunning(en). Wat ontbreekt, is de uitwerking van de compensatieopgave voor de natuurwaarden die in de Ecologische Hoofdstructuur (EHS) verloren gaan. De Commissie adviseert de tekortkoming in een aanvulling op het MER te repareren en pas daarna besluiten te nemen. In het volgende hoofdstuk geeft ze een toelichting op de tekortkoming.

In het laatste hoofdstuk van dit advies geeft de Commissie nog enkele aanbevelingen waarmee ze een bijdrage wil leveren aan de verdere besluitvorming. Ze hebben dus geen betrekking op essentiële informatietekorten in het MER. Ze betreffen het toelichten van de uitwerking en de afweging van de alternatieven en het formaliseren van noodzakelijke maatregelen waarmee de effecten op de natuur worden teruggedrongen.

¹ Dit is een samenwerkingsverband van Windcollectief Wieringermeer, waarin 34 eigenaren van solitaire turbines zijn verenigd, Nuon Wind Development BV en ECN Wind Energy Facilities BV.

² De samenstelling van de werkgroep van de Commissie m.e.r., haar werkwijze en verdere projectgegevens staan in bijlage 1 van dit advies. Projectgegevens en bijbehorende stukken, voor zover digitaal beschikbaar, zijn ook te vinden via www.commissiemeer.nl onder 'Advisering' of door in het zoekvak het projectnummer 2850 in te vullen. Het ministerie van Economische Zaken heeft ter informatie de overlegreacties ex artikel 3.1.1. Bro toegestuurd.

³ Uitgedrukt in MW, kwh of aantallen turbines.

⁴ In §2.2 van haar R&D advies had de Commissie aanbevolen om doelen 'SMART' te maken.

2. Tekortkomingen van het MER

2.1 EHS compensatie

Het MER laat zien dat de aanleg van windturbines in de Ecologische hoofdstructuur (EHS) vooral leidt tot ruimtebeslag, dat gecompenseerd moet worden. Dit geldt in het bijzonder voor het Robbenoordbos.

Volgens het MER dient de compensatie bij voorkeur plaats te vinden in de nabijheid van de aangetaste locatie, maar eventueel ook elders, als dit leidt tot meer robuuste structuren. Verder vermeldt het MER dat de uitwerking van de compensatieopgave op een later moment zal plaatsvinden. De Commissie vindt het echter essentieel dat de mogelijkheden voor deze uitwerking nu al in beeld zijn, zodat de consequenties en de effectiviteit van de compensatie bij de besluitvorming meegewogen kunnen worden en er voldoende zicht is op de realiseerbaarheid ervan.⁵

De Commissie adviseert in een aanvulling op het MER de mogelijkheden voor de benodigde EHS compensatie uit te werken. Laat op kaart zien waar de compensatie kan plaatsvinden en hoe effectief deze is. Motiveer de wijze waarop de compensatie kan worden uitgevoerd en wie hiervoor verantwoordelijk is.

3. Aanbevelingen voor de besluitvorming

De Commissie wil met onderstaande aanbevelingen een bijdrage leveren aan de kwaliteit van de verdere besluitvorming.

3.1 Optimalisatie: achtergronden en uitwerking

Het MER beschrijft op een systematische wijze de effecten van het voorkeursalternatief (VKA), biedt bouwstenen om te komen tot een optimalisatiealternatief⁶ en laat zien dat er op onderdelen ook geoptimaliseerd is.⁷ Voor de varianten met grotere turbines (5+MW) zijn de gekozen uitgangspunten⁸ en de aanpak van de analyse⁹ in het MER minder inzichtelijk gepresenteerd. Naar het oordeel van de Commissie is het belangrijk dat (de achtergronden van) die keuzes helder worden samengevat zodat duidelijk is hoe de 5+MW-varianten eruit zouden

⁵ Ook de Provincie Noord-Holland geeft in haar reactie aan dat compensatie deel moet uitmaken van het inpassingsplan.

⁶ Bijvoorbeeld gericht op vermindering van de geluidbelasting op woningen langs de Kleitocht of van natuurschade rond het Robbenoordbos.

⁷ Bijvoorbeeld het laten vervallen van turbines in de ZO-hoek van het plangebied.

⁸ Zoals het gebruik van een ('luidruchtige') 3.6 MW-turbine voor de geluidberekeningen van een 5 MW turbine.

⁹ Zoals het niet onderzoeken van een alternatief met minder dan 73 turbines waarbij ook bepaalde gebieden kunnen worden ontzien. Het feit dat 73 grote turbines (6-7.5 MW) gezamenlijk 440-550 MW vermogen kunnen leveren, biedt deze ruimte.

hebben gezien, welke akoestische knelpunten ermee konden worden opgelost en/of land-schappelijke en/of natuurwinst¹⁰ ermee kon worden behaald.

- De Commissie adviseert om in de toelichting bij het inpassingsplan op hoofdlijnen duidelijk samen te vatten waarom de gehanteerde uitgangspunten voor de 5+MW-varianten representatief zijn voor deze klasse, waarom geen variant met minder turbines (uit deze klasse) is onderzocht en waarom de 5+MW-varianten uiteindelijk zijn afgefallen.

3.2 Mitigatie van natuureffecten

Robbenoordbos

Uit het MER blijkt dat natuur in en rondom het Robbenoordbos erg kwetsbaar is en gevoelig voor windturbines.¹¹ De natuurtoets laat zien dat het bos wordt gebruikt door vele trekvo-gels, foeragerende vogels en (trekkende) vleermuizen. Dit heeft te maken met het schaarse aanbod aan bos in de wijde omgeving en de massale (gestuwde) trek die over de afsluitdijk plaatsvindt. Vooral het hoge aantal slachtoffers onder de Ruige dwergvleermuis valt op.¹² Die slachtoffers kunnen voor 50 tot 90% worden voorkomen door tijdelijk stilzetten van een aantal turbines of nagenoeg geheel worden voorkomen door niet plaatsen van turbines op locaties waar veel slachtoffers worden verwacht. Een alternatief zonder turbines is niet onderzocht omdat tijdelijk stilzetten leidt tot een afdoende reductie van het aantal slachtoffers. Naar het oordeel van de Commissie moet bij het besluit goed worden gemotiveerd waarom een alternatief zonder turbines in de EHS niet ook voldoet aan de gestelde doelen.¹³

Welke natuurmaatregelen in het mitigatieplan worden opgenomen, is nog onduidelijk. De Commissie heeft echter op 16 september 2014, tijdens een overleg met het bevoegd gezag en de initiatiefnemer, vernomen dat de natuurmaatregelen die in hoofdstuk 15 van het MER (Voorkeursalternatief en optimalisatie) zijn voorgesteld, zijn overgenomen in de ontwerpbesluiten.

Natura 2000: effecten op vogels, in het bijzonder de Kleine zwaan

Uit de Passende beoordeling blijkt dat zonder mitigerende maatregelen significante negatieve effecten op voorhand niet zijn uit te sluiten. Dit geldt voor een aantal niet-broedvogels uit de nabijgelegen Natura 2000-gebieden waarvoor instandhoudingsdoelstellingen zijn opgesteld. Voor de aanlegfase van het windpark gaat het om vijf soorten¹⁴ en voor de gebruiksfase om

¹⁰ Een voorbeeld is de eventuele schade aan vogels en vleermuizen in het Robbenoordbos. Zie hiervoor paragraaf 3.2 van dit advies.

¹¹ De Commissie adviseerde in haar R&D advies (blz. 13) dat moet worden nagegaan of er een alternatief is dat eventuele schade aan beschermde soorten voorkomt. De Commissie dacht daarbij in het bijzonder aan het ontzien van het Robbenoordbos.

¹² Het geschatte aantal slachtoffers onder de Ruige dwergvleermuis ligt zonder mitigerende maatregelen op ongeveer 150 per jaar. Als norm geldt dat de sterfte als gevolg van het voornemen maximaal 1% mag bedragen van de jaarlijkse natuurlijke sterfte. Bij een lokale populatie van 30.000 dieren en een levensverwachting van ongeveer 3 jaar betekent dat maximaal 100 slachtoffers. Effecten op de gunstige staat van instandhouding van dit lokale deel van de populatie van Noordwest-Europa zijn zonder mitigerende maatregelen dan ook niet uit te sluiten.

¹³ Zie paragraaf 3.1 van dit advies.

¹⁴ Kleine zwaan, Toendrarietgans, Grauwe gans, Kolgans, Brandgans.

twee soorten¹⁵. Bij de Kleine zwaan wordt de kans op slachtoffers, na ingebruikname van de nieuwe turbines en zonder mitigerende maatregelen, geschat op 1–10 per jaar.¹⁶ De 1% mortaliteitsnorm¹⁷ ligt op circa zes slachtoffers per jaar. De voorgestelde maatregel zou het aantal aanvaringslachtoffers met een derde reduceren. De schattingen zijn erg onzeker en gebaseerd op de meest ongunstige uitgangspunten. Meer realistische aannames in combinatie met waarnemingen uit het gebied leiden volgens de Passende beoordeling tot de conclusie dat met de voorgestelde maatregelen aantasting is uit te sluiten. Naar het oordeel van de Commissie is deze onderbouwing valabel. Ook in dit geval was het voor de Commissie nog onduidelijk hoe het mitigatieplan er voor deze vogelsoorten uit zal zien.

De Commissie onderschrijft het voorstel uit de Passende beoordeling om de gevolgen van het windpark voor de Kleine zwaan te monitoren en de omvang van de genomen maatregelen, zo mogelijk, te reduceren.

- De Commissie adviseert om in de toelichting bij het besluit te motiveren waarom een alternatief zonder turbines in het Robbenoordbos niet voldoet aan de gestelde doelen.
- Verder adviseert ze om in het mitigatieplan, dat bij het besluit over het inpassingsplan en de vergunningen wordt vastgesteld, aan te geven hoe ontwikkelingen van gevoelige soorten, zoals de Ruige dwergvleermuis en de Kleine zwaan, of van gebieden, zoals het Robbenoordbos, zullen worden opgevolgd (monitoring) en hoe maatregelen zullen worden beoordeeld en bijgesteld.

¹⁵ Kleine zwaan, Toendrarietgans.

¹⁶ Passende beoordeling tabel 7.1.

¹⁷ Deze 1% mortaliteitsnorm is een door het ORNIS-comité geformuleerd criterium dat inhoudt dat iedere tol van minder dan 1% van de totale jaarlijkse sterfte van de populatie van een soort (gemiddelde waarden) niet leidt tot een significant negatief effect op deze soort.

BIJLAGE 1: Projectgegevens toetsing MER

Initiatiefnemer: : Windkracht Wieringermeer, een samenwerkingsverband van Windcollectief Wieringermeer, Nuon Wind Development BV en ECN Wind Energy Facilities BV

Bevoegd gezag: de minister van Economische Zaken (coördinerend), de minister en Infrastructuur en Milieu en de gemeente Hollandse Kroon

Besluit: vaststellen van een Rijksinpassingsplan en verlenen van een omgevingsvergunning

Categorie Besluit m.e.r.: project-MER vanwege D22.2 en plan-m.e.r. vanwege kaderstelling voor categorie D22.2 en vanwege passende beoordeling

Activiteit: realiseren van een windpark met een vermogen van 300 à 400 MW

Procedurele gegevens:

aankondiging start procedure in de Staatscourant van: 17 oktober 2013

ter inzage legging van de informatie over het voornemen: 18 oktober t/m 29 november 2013

adviesaanvraag bij de Commissie m.e.r.: 3 oktober 2013

advies reikwijdte en detailniveau uitgebracht: 19 december 2013

aanvraag toetsingsadvies bij de Commissie m.e.r.: 30 juni 2014

voorlopig toetsingsadvies uitgebracht: 26 september 2014

Samenstelling van de werkgroep:

Per project stelt de Commissie een werkgroep samen bestaande uit enkele deskundigen, een voorzitter en een werkgroepsecretaris. Bij dit project bestaat de werkgroep uit:

ir. P. van der Boom

drs. S.R.J. Jansen

ir. W.H.A.M. Keijsers

dr. J. Lembrechts (secretaris)

drs. J.G.M. van Rhijn (voorzitter)

drs. G. de Zoeten

Werkwijze Commissie bij toetsing:

Tijdens de toetsing gaat de Commissie na of het MER voldoende juiste informatie bevat om het milieubelang volwaardig mee te kunnen wegen in het besluit. De Commissie gaat bij het toetsen uit van de wettelijke eisen voor de inhoud van een MER, zoals aangegeven in artikel 7.7 dan wel 7.23 van de Wet milieubeheer, en van eventuele documenten over de reikwijdte en het detailniveau van het MER. Indien informatie ontbreekt, onvolledig of onjuist is, beoordeelt de Commissie of zij dit een essentiële tekortkoming vindt. Daarvan is sprake als aanvullende informatie in de ogen van de Commissie kan leiden tot andere afwegingen. In die gevallen adviseert de Commissie de ontbrekende informatie alsnog beschikbaar te stellen, vóór het besluit wordt genomen. Opmerkingen over niet-essentiële tekortkomingen in het MER worden in het toetsingsadvies opgenomen voor zover ze kunnen worden verwerkt tot duidelijke aanbevelingen voor het bevoegde gezag. De Commissie richt zich in het advies dus

op hoofdzaken die van belang zijn voor de besluitvorming en gaat niet in op onjuistheden of onvolkomenheden van ondergeschikt belang.

Meer informatie over de werkwijze van de Commissie vindt u op www.commissiener.nl op de pagina *Commissie m.e.r.*

Betrokken documenten:

De Commissie heeft de volgende documenten betrokken bij haar advies:

- Windpark Wieringermeer, Inpassingsplan, Rho adviseurs, Middelburg, 30 juni 2014.
- Milieueffectrapportage Windpark Wieringermeer (inclusief 15 bijlagen en waaronder 1 digitale bijlage met fotovisualisaties), Pondera, Hengelo, 30 juni 2014.

De Commissie heeft kennis genomen van de overlegreacties ex artikel 3.1.1. Bro op het voorontwerp Rijksinpassingsplan. Zij heeft deze, voor zover relevant voor m.e.r., in haar advies verwerkt.

Voorlopig toetsingsadvies over het milieueffectrapport
Windpark Wieringermeer

Commissie voor de
milieueffectrapportage

Arthur van Schendelstraat 800 Utrecht
T 030 - 234 76 66
F 030 - 233 12 95
E mer@eia.nl
w www.commissiemer.nl

